

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta

Bakalářská práce

Analýza genocidy Hererů a Namů

Michal Omasta

Katedra politologie a evropských studií

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jiří Lach, M.A., Ph.D.

Studijní program: Mezinárodní vztahy a bezpečnost & Evropská
studia a diplomacie

Olomouc 2025

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Analýza genocidy Hererů a Namů* vypracoval samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Datum

.....

podpis

Poděkování

Chtěl bych poděkovat prof. PhDr. Jiřímu Lachovi, M.A., Ph.D. za jeho odborné vedení, konzultace a za jeho cenné rady a doporučení týkající se této bakalářské práce.

Obsah

Úvod	5
1 Metodologická část.....	8
1.1 Deskriptivní případová studie	8
2 Teoretická část	10
2.1 Genocida.....	10
2.1.1 Raphael Lemkin a jeho definice genocidy	10
2.1.2 Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia OSN.....	11
2.1.3 Definice a koncepce genocidy	13
3 Historický kontext – Jihozápadní Afrika pod Německou správou.....	15
3.1 Etnicko-geografické vymezení Jihozápadní Afriky před německou kolonizací	15
3.2 Počátky německých kolonií v Africe.....	15
3.3 Příčiny vedoucí ke spáchání genocidy	17
3.4 Průběh genocidy	19
3.4.1 Války Německa s původním obyvatelstvem	19
3.4.2 Genocida za pomoci věznic a koncentračních táborů	22
4 Závěr	27
5 Seznam literatury.....	32
6 Přílohy.....	36
7 Abstrakt.....	38
8 Abstract	39

Úvod

Tato bakalářská práce přiblíží čtenářům genocidu etnických skupin Hererů a Namů spáchanou v době kolonizace jihozápadní Afriky Německem na konci 19. století, jež byla nejen geopolitickým tahem v rámci Berlínské konference, ale také zahájením temné kapitoly historie, která otřásla budoucí kolonií pod českým názvem Německá jihozápadní Afrika (německy *Deutsche-Südwestafrika*). Po zabrání tohoto rozsáhlého území, dnes známého jako Namibie, začali němečtí osadníci násilně ovládat půdu a majetek místních kmenů z etnických skupin Hererů a Namů. Začátek kolonizace vytvořil prostředí pro konflikty, které nakonec přerostly v Hererskou válku a Němci následně spáchanou genocidu, označovanou později za první genocidu 20. století. Tato práce se snaží vysvětlit, jaké politické, sociální a ekonomické faktory přispěly k eskalaci konfliktu a nakonec i ke spáchání genocidy. Cílem je poskytnout hlubší pochopení událostí vedoucích ke genocidě a identifikovat klíčové aspekty, které přispěly k jejímu průběhu a důsledkům.

První kapitolou práce je metodologická část, v níž je představena zvolená výzkumná metoda a zdůvodněna její volba. Touto metodou je deskriptivní případová studie, definována americkým vědcem Robertem Kuo-zuir Yinem. Deskriptivní případová studie je pro tuto práci přínosná, protože umožňuje popsat historická fakta a zasadit je do širšího kontextu. Nejenže přibližuje jednotlivé aspekty zásahů německé koloniální správy do života místního obyvatelstva, ale zároveň napomáhá k analýze událostí, jako jsou svědectví násilného vysídlování či těžké práce v koncentračních táborech. Zmíněná výzkumná metoda mi pomůže prokázat mou hypotézu, kterou v práci dále uvádím.

Ve druhé teoretické kapitole se pozornost soustředí na pojem genocidy, jehož vymezení je nezbytné pro porozumění následujícím částem práce. Ačkoli dnes existuje mnoho různých definic genocidy, tato práce se zaměřuje na ty akademicky uznávané – zejména na definici Raphaela Lemkina, polského právníka židovského původu, a na znění Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia OSN. Tyto definice poslouží k následné analýze a pomohou nám zjistit, do jaké míry a jak konkrétně došlo k naplnění znaků genocidy. V kapitole dále dojde k popisu různých projevů genocidy a zmíněná Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia OSN, nám značně pomůže k odpovědím na výzkumnou otázku.

Ve třetí kapitole pojednávající o historickém kontextu genocidy Hererů a Namů budou popsány nejen politické a sociokulturní podmínky, které vedly ke genocidě, ale v úvodu kapitoly bude analyzována i geografická charakteristika kolonie a cesta ke vzniku Německé jihozápadní Afriky, jejíž existence a události v ní nás budou provázet po většinu časového

vymezení této práce. Stěžejní v této kapitole bude poukázat na napjatou atmosféru a zhoršující se situaci mezi německými kolonizátory a původním obyvatelstvem, které přispěly k vyhocení konfliktu až do války mezi německou správou v kolonii s původním obyvatelstvem a do následného vyhlášení genocidy a jejího systematického provedení za pomoci věznic a koncentračních táborů. Právě fungování a prostory věznic a koncentračních táborů byly klíčově v průběhu genocidy Hererů a Namů. Důraz bude v práci kladen na úmyslný a systematický stupeň likvidace, který se nesmazatelným způsobem promítá do namibijské společnosti i dnes. Tato kapitola se snaží získat prostřednictvím detailní analýzy hlubší pochopení toho, jak byly věznice a koncentrační tábory využívány jako prostředky genocidy a jaký měly dopad na společnost a etnika v kolonii. Dojde tedy k objasnění nejen kořenů konfliktu a identifikaci klíčových faktorů, které přispěly k eskalaci masového vraždění, avšak se budou hledat i možné příčiny ke spáchání této genocidy.

K metodologické části a k vymezení pojmu genocida v části teoretické nám posloužily odborné publikace. Aplikované metody použité v této práci jsou od dříve zmiňovaného autora Roberta Kuo-zuir Yina, popsané v jeho knize *Case Study Research and Applications: Design and Methods*. Kapitola třetí je popsána primárními a dnes i hojně zastoupenými sekundárními zdroji s tematikou genocidy Hererů a Namů. Primární zdroje mi poskytnou informace o zkoumané události z první ruky či poslouží jako přímé důkazy. Sekundární zdroje jsou užitečné jako zdroj interpretací a analýz jiných vědců. Zdroje užití v této práci jsou převážně zahraniční, psané v anglickém jazyce nebo do anglického jazyka přeložené či v ojedinělých případech psané v jazyce německém nebo českém.

Mezi cíle této bakalářské práce patří provedení hloubkové analýzy událostí genocidy Hererů a Namů a identifikace klíčových faktorů, které přispěly k jejímu vzniku a průběhu. Práce se snaží přiblížit a objasnit pojem genocida v kontextu genocidy Hererů a Namů, a to prostřednictvím analýzy historických a soudobých pramenů. Dále se práce pokusí seznámit čtenáře s historickými souvislostmi a politickými, sociálními a ekonomickými faktory, které hrály roli v eskalaci konfliktu a vyhlášení genocidy, od které minulý rok uplynulo již 120 let. Provedená analýza historických a soudobých pramenů spolu s popsánými informacemi z první kapitoly nám pomohou zodpovědět na výzkumnou otázku: *Jaké prvky genocidy byly dle dnes mezinárodně uznávané Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia OSN přítomny v zásadách německé koloniální správy v kolonii Německá jihozápadní Afrika mezi lety 1884 a 1919?* K této výzkumné otázce se váže stanovená hypotéza, kterou se práce pokusí testovat: *Německá koloniální správa v Jihozápadní Africe se v letech 1904 až 1908 dopouštěla genocidních činů vůči etnikům Hererů a Namů, přičemž klíčové prvky zahrnovaly násilné*

vyhnání do nehostinných oblastí, internaci v koncentračních táborech a vystavení systematickému hladovění a těžkým pracím. Tyto činy naplňují prvky genocidy dle definice OSN.

Tato práce si klade za cíl lépe pochopit a přiblížit události spojené s genocidou Hererů a Namů v Jihozápadní Africe. Nejde pouze o snahu rekonstruovat historii, ale o hledání souvislostí a významu těchto událostí v širším kontextu globálních procesů. Práce se zaměřuje na to, jak genocida Hererů a Namů odráží rysy, které dnes vnímáme jako typické pro genocidy, a ukazuje, že tato tragédie není ojedinělým incidentem, ale bezpochyby součástí historie, která formovala podoby násilí ve 20. století.

1 Metodologická část

Podrobnou analýzu zkoumané historické události provádím pomocí metody případové studie, která umožňuje detailně zkoumat vybraný případ v jeho reálném kontextu. Tato metodologie je vhodná zejména tehdy, když není možné použít experimentální přístup, a často se uplatňuje v oblasti sociálních, historických a politických věd. (Yin, 2018, Chapter 1: A Twofold Definition of Case Study) Případová studie mi poskytuje nástroj k tomu, abych mohl popsat genocidu Hererů a Namů v celé její složitosti a zároveň zohlednit specifické okolnosti, za nichž k ní došlo.

1.1 Deskriptivní případová studie

Americký analytik v oblasti sociálních věd Robert Kuo-zuir Yin uvádí, že „případová studie je empirická metoda zkoumající současný fenomén (případ) do hloubky a v jeho kontextu reálného světa, zvláště když hranice mezi fenoménem (případem) a kontextem nemusí být jasně patrné.“ Tato metoda byla rozvíjena doktorem Yinem v průběhu 80. let 20. století a uznání se jí dostalo až poměrně nedávno. Deskriptivní případová studie nachází uplatnění v sociálních vědách, zejména v situacích, kdy není možné provést empirický výzkum experimentálně (Yin, 2018: Chapter 1: A Twofold Definition of Case Study).

Yin ve své knize *Case Study Research and Applications: Design and Methods (6th Edition)* dělí případové studie do tří kategorií: explanatorní, deskriptivní, exploratorní. V této práci využívám deskriptivní případovou studii, která mi umožňuje odpovídat na otázky typu „jak“ a „proč“ dané události probíhaly (Yin, 2018, Chapter 1, Exercise 1.1 & Chapter 1: A Twofold Definition of Case Study). Tento přístup aplikuji na kontext historické události spojené se zásahy německé koloniální správy v Jihozápadní Africe, s důrazem na popis konkrétních praktik, jako jsou násilné vysídlování a nucené práce v koncentračních táborech.

Při použití deskriptivní případové studie se budu držet několika klíčových kroků:

- Shromáždění a analýza historických pramenů: Zaměřím se na primární i sekundární zdroje, které dokumentují německé zásahy proti Hererům a Namům, včetně jejich kontextu a důsledků.
- Chronologické uspořádání událostí: Tento krok mi umožní vytvořit přehledný rámec, jenž bude základem pro analýzu zásahů a jejich dopadů.
- Interpretace zjištěných skutečností: Na základě popisu konkrétních praktik posoudím, jakým způsobem německé zásahy naplňovaly znaky genocidy, jak je definuje Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia OSN.

Metoda deskriptivní případové studie je pro toto téma vhodná, protože umožňuje podrobně analyzovat zásahy německé koloniální správy, zhodnotit jejich dopady a zasadit je do širšího historického kontextu vývoje genocid. Tento přístup umožňuje nejen detailně popsat události, ale také poskytnout čtenářům ucelený pohled na mechanismy a praktiky té doby. Jak uvádí Yin, případová studie poskytuje autorovi možnost soustředit se na analýzu a interpretaci, aniž by ovlivňoval sled zkoumaných událostí (Yin, 2018: Chapter 1: A Twofold Definition of Case Study).

2 Teoretická část

Tato kapitola se zabývá pojmem genocidy, jehož objasnění je nezbytné pro pochopení následného výkladu o událostech týkajících se Hererů a Namů v oblasti dnešní Namibie. Práce se zaměřuje na mezinárodně uznávané akademické i právní definice genocidy, přičemž klíčovou roli hraje znění definice z Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia OSN. Tato definice představuje základní rámec pro následnou analýzu, jejímž cílem je určit, do jaké míry a v jakých konkrétních ohledech byly znaky genocidy naplněny v případech zásahů proti Hererům a Namům. Dále budou do výkladu zahrnuty i vybrané definice významných autorů, jejichž přístupy umožňují širší pohled na fenomén genocidy a jeho aplikaci v historických souvislostech.

2.1 Genocida

I když genocida ještě nebyla pojmenována tímto termínem, byla podle Rogera W. Smitha přítomna ve všech obdobích lidské historie, kromě období válek a rozvoje společnosti v 16. a 19. století, kdy představovala spíše výjimečný jev (Smith in Walliman, Dobkowski, Rubenstein, 2000: 21). Minulé 20. století bylo co do počtu konfliktů a s nimi spojených genocid vůbec to nejhojnější. Od v této práci popisované genocidy Hererů a Namů zažilo lidstvo ve 20. století například genocidu Arménů, dvě světové války, holodomor na dnešní Ukrajině či masakr ve Srebrenici. Nacistickým Německem spáchaný holocaust během druhé světové války napomohl i zrodu pojmu genocida, bez jehož znění bych se v této práci neobešel. O pojmu genocida určitě ještě mnohokrát uslyšíme, proto je zásadní si přiblížit jeho definování a různá znění.

2.1.1 Raphael Lemkin a jeho definice genocidy

Raphael Lemkin, polsko-židovský právník a zakladatel konceptu genocidy, se narodil 24. června roku 1900 v Bezvodém, nynější Hrodenské oblasti součástí Běloruska, tenkrát však patřící k východnímu Polsku. I přes původní otcův nesouhlas odešel Lemkin studovat na Lvovskou univerzitu, kde po původním studiu filologie nakonec studium zakončil právnickým titulem v roce 1926 (Cooper, 2008: 6,10,15,16). Lemkin kvůli válce roku 1941 emigroval přes Švédsko do Spojených států amerických, kde mu byla nabídnuta pozice na Dukeově univerzitě v Severní Karolíně. Po třech letech v emigraci vydává své nejznámější dílo *Vláda sil Osy v okupované Evropě* v angličtině známé jako *Axis rule in occupied Europe: laws of occupation, analysis of government, proposals for redress*. Lemkin se od roku 1948 tématu genocidy

věnoval ještě na univerzitě v Yale, avšak 28. srpna 1959 z důvodu srdečního selhání umírá (Cooper, 2008: 35,38,56,119,271).

Ve své práci Lemkin definoval genocidu jako dvoufázový proces, který zahrnuje destrukci kulturního vzoru utlačované skupiny a poté i vnucení vzoru utlačovatele (Lemkin, 1944: 79). Jako konkrétní příklad výše zmíněné první fáze si můžeme uvést politiku německé koloniální správy, která se snažila o narušení tradičního způsobu života skupin Hererů a Namů. K druhé fázi se váže postupné vytlačování tradic a hodnot místních afrických etnických skupin, které byly nahrazovány těmi německými. Dosáhnout těchto cílů se snažili kolonisté z Německa úmyslným zneužíváním, vyhladověním či hromadnými popravami místních Afričanů. Roku 1946 pak Lemkin popsal genocidu jako „zločinný záměr trvale zničit nebo ochromit lidskou skupinu“ (Moses in Bloxham & Moses, 2010: 21). Pojem krutostí definoval pod pojmem genocida: Raphael Lemkin spojil řecké slovo *genos* (znamenající rasa, národ nebo kmen) s latinskou příponou *cide* (zabít od slova *caedere*). Ve své práci čerpal významnou měrou ze svých dříve zpracovaných děl pojednávajících o krutostech spáchaných na Arménech a v různých evropských koloniích, včetně Německé jihozápadní Afriky (Mennecke in Haperen et al., 2015: 149,150).

Důvodů, proč se Lemkin rozhodl svůj život zasvětit studiu genocid je mnoho a bez pochyby k nim patří dvě světové války a v nich smrt blízkých a členů rodiny, jeho židovský původ a kvalitní vzdělání, ve kterém ho podporovala jeho matka (Cooper, 2008: 15). Sám Winston Churchill krátce po německé invazi do Sovětského svazu mluvil o „zločinech beze jména“, tudíž „vyhlazování celých okresů“, kterým právě rodák z polského Bezvodého dal dnes již světoznámé pojmenování (Moses in Bloxham & Moses, 2010: 32).

2.1.2 Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia OSN

Ani ne rok po definování termínu genocida byl Lemkin zařazen jako poradce hlavního prokurátora USA při norimberských obžalobách týkajících se nacistických válečných zločinů (Irvin-Erickson, 2014: 10). Zde byli souzeni jedni z nejdůležitějších zajatých nacistů, jako byli například Hermann Göring, Artur Seyss-Inquart, Albert Speer či Joachim Ribbentrop (Mennecke in Haperen et al., 2015: 150). Genocida bohužel v norimberských soudech zahrnuta nebyla, zato byla roku 1948 přijata Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia OSN, ve které měla genocida podrobnou a zcela technickou definici jako zločin proti mezinárodnímu právu (Jones, 2006: 12). Martin Mennecke v knize *Holocaust a jiné genocidy* stručně vysvětluje, že smlouva byla sice navržena a vyjednána pod záštitou OSN, proto se na OSN odkazuje v jejím názvu, jde ale o nezávislou mezinárodní smlouvu mezi státy, která s OSN není

nijak spjata. Profesor Kodaňské univerzity zmiňuje také to, že zločiny spáchané před rokem schválení smlouvy, tedy rokem 1951, nemohou být podle této Úmluvy o genocidě stíhány. Potrestání se tak vyhnula nejen genocida Hererů a Namů, ale i například proslulá genocida Arménů. Obě události ale mimo soudy stále můžeme označovat za genocidy (Mennecke in Haperen et al., 2015: 152).

Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia OSN se skládá z devatenácti článků. Dne 17. července roku 1998 byl přijetím Římského statutu založen Mezinárodní trestní soud, který trestný čin genocidia definuje v podání mezinárodního trestního práva v Úmluvě o genocidě (Mennecke in Haperen et al., 2015: 152,153,170). Články I., II. a III. Úmluvy o genocidě obsahují základní definice a povinnosti států, kdy článek I stanovuje, že genocida je zločinem podle mezinárodního práva, bez ohledu na to, zda byla spáchána v době míru nebo války, a zavazuje smluvní strany k jejímu předcházení a trestání. Článek II definuje genocidu jako činy spáchané s úmyslem zničit národní, etnickou, rasovou nebo náboženskou skupinu. Mezi tyto činy patří zabíjení členů skupiny, působení vážné újmy, uvalení likvidačních životních podmínek, zabránění porodům a násilné přesuny dětí. Článek III vymezuje trestné činy spojené s genocidou: genocida samotná, spiknutí, podněcování, pokus a spoluúčast na genocidě (Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, 1948).

Adam Jones vysvětluje, že Lemkinův důraz na etnické a národnostní skupiny přežil proces přípravy Úmluvy o genocidě. Toto pojetí genocidy jako „koordinovaného plánu“ na likvidaci základů života národních skupin se v Úmluvě odrazilo, i když konkrétní definice chráněných skupin (národních, etnických, rasových a náboženských) zůstala nejasná (Jones, 2006: 13). Jedinou definicí přijatou z hlediska mezinárodního práva je výše zmíněná Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia OSN, jejíž definice byla použita v obou případech mezinárodních tribunálů týkajících se jednak války v bývalé Jugoslávii a také genocidy ve Rwandě. Definice dle několika desítek odborníků obsahuje mnoho kontroverzních a nejednoznačných formulací. Mezi ně patří příliš úzké a arbitrární vymezení pouze čtyř výše zmíněných skupin – národní, etnická, rasová a náboženská (Mennecke in Haperen et al., 2015: 154,155). Kanadský specialista na trestní právo a lidská práva William Anthony Schabas popsal vyjmutí „politicidy“ – tedy politických skupin – z Úmluvy o genocidě jako výsledek politických zájmů některých světových velmocí a důležitých hráčů na mezinárodním poli. Několik států namítalo, že zahrnutí politických skupin by výrazně rozšířilo definici genocidy a mohlo by tak dojít k zabránění ratifikace některými členskými zeměmi OSN (Schabas, 2009: 154-157). Mezi zastánce vyjmutí nejen politických, ale i sociálních skupin byli například Sovětský svaz, Velká Británie, Jihoafrická republika či Polsko. Státy jako Francie, Jugoslávie, Bolívie, Haiti a Kuba

zastávaly názor, že nezařazení povede k situaci, kdy některé zločiny nebudou nikdy potrestány. Znění Úmluvy o genocidě tak zapříčinilo, že statisíce zavražděných v Latinské Americe vojenskými diktaturami v letech 1954 až 1990, či zhruba dva miliony lidí zabitých Rudými Khmery v Kambodži v letech 1975 až 1979 nebudou dle mezinárodního práva nikdy považovány za oběti zločinu genocida (Feierstein & Town, 2014: 15,16).

Moses a Bloxham ve své knize *Genocide: Key Themes* z roku 2022 zdůrazňují, že právní definice genocidy přijatá OSN ve své Úmluvě o zabránění a trestání zločinu genocidia je příliš úzká a neodráží komplexnost tohoto zločinu. Podle autorů se tento rámec zaměřuje výhradně na specifické činy, jako je zabíjení nebo deportace, a opomíjí širší politické a sociální kontexty, které genocidu umožňují. Kritizují také zaměření na úmysl pachatelů, což často brání efektivnímu stíhání a prevenci genocid. Autoři upozorňují, že tato definice nepostihuje plný rozsah devastace, kterou genocida způsobuje, a omezující povaha této definice může vést k tomu, že mnohé násilné činy zůstanou mimo právní rámec. Moses a Bloxham proto volají po revizi této definice, aby lépe reflektovala historické zkušenosti, včetně genocid, které se ne vždy vešly do přísných kritérií stanovených OSN (Moses in Bloxham & Moses, 2022: 40-43).

Dokument Úmluvy o genocidě dosud nepodepsalo více než 50 států, i ony jsou ale povinny ji dodržovat. Mezinárodní zvykové právo považuje genocidu za tzv. *jus cogens* (v překladu z latiny „závazné normy“), tudíž státy se z těchto povinností nemohou vyvázat a musí je ctít a dodržovat (Mennecke in Haperen et al., 2015: 152). I přes neúspěšné snahy zahrnout do definice Úmluvy o genocidě skupiny politické, sociální, sexuální či kulturní, je dokument v platnosti již více než 75 let a v současné době se nepředpokládá jeho znění upravovat.

2.1.3 Definice a koncepce genocidy

Definicí genocidy se zabývá řada vědců a odborníků různých vědeckých disciplín. Stále se ale nepodařilo nalézt nejlépe vyhovující znění tohoto pojmu. Navzdory četným pokusům a snahám o úpravu či doplnění definice, kterou původně formuloval Raphael Lemkin a rozvíjeli ji další autoři, nadále dominuje právní definice zakotvená v Úmluvě o zabránění a trestání zločinu genocidia OSN. Respektované definice pocházejí ale i od jiných vědců. Uznávaná historická socioložka Helen Fein genocidu popsala jako „trvalé cílevědomé jednání pachatele s cílem fyzicky zničit kolektiv přímo nebo nepřímo, prostřednictvím zákazu biologické a sociální reprodukce členů skupiny, udržované bez ohledu na kapitulaci nebo absenci hrozby nabízené obětí“ (Fein, 1990: 10). Psycholog a odborník na genocidu Israel W. Charny ji vidí jako „masové zabíjení do boje nezapojených lidských bytostí, za podmínek zásadní bezbrannosti obětí“ (Charny. 1994: 75). Britský sociolog a akademik Martin Shaw vnímá genocidu jako

„formu násilného sociálního konfliktu nebo války mezi ozbrojenými mocenskými organizacemi, jejichž cílem je zničit civilní sociální skupiny“ (Shaw, 2007: 24). Kamerunský historik Joseph-Achille Mbembe popsal biopolitickou genocidu jako novou definici genocidy. Ve své knize *Necropolitics* z roku 2019 ji zmiňuje jako „regulování a kontrolu populace prostřednictvím manipulace s životem a smrtí.“ Klíčovou roli dle něj hraje dominance či kontrola nad konkrétními skupinami považovanými za zbytečné nebo nežádoucí (Mbembe, 2019: 36,38). Na příkladu zkoumané genocidy Hererů a Namů můžeme zmínit zavedenou koloniální politiku, která cíleně rozdělovala rodiny a domorodé komunity. Tím tak došlo k podkopání biologické či sociální integrity Hererů a Namů.

Adam Jones ve čtvrtém vydání své knihy *Genocide: A Comprehensive Introduction* z roku 2024 v diskuzi uvádí, že definice genocid mohou být rozděleny na „tvrdší“ a „měkčí“ přístupy, což odpovídá dělení v mezinárodním právu. Podle Christophera Rudolpha zastánci tvrdšího pojetí práva tvrdí, že zvyšuje odstrašování a prosazování tím, že signalizuje důvěryhodné závazky, omezuje samoúčelné interpretace pravidel a maximalizuje dodržování prostřednictvím zvýšené legitimacy. Naopak zastánci měkčího pojetí práva tvrdí, že usnadňuje kompromis, snižuje náklady na smlouvání a umožňuje učení a změny v procesu institucionálního vývoje (Rudolph in Jones, 2024: 29).

Každý z tvůrců, ať už výše zmíněných definic či definic jiných, do znění nějakou měrou zasáhl, nějak ho ovlivnil a mnohdy se i zaměřil na různé doposud nekomentované a vědeckým výzkumem neprobádané směry a dělení. Právě z tohoto hlediska je důležité ve výzkumu světových genocid pokračovat i nadále a hledat cesty, jak upravovat formulace k lepšímu a přesnějšímu znění.

3 Historický kontext – Jihozápadní Afrika pod Německou správou

3.1 Etnicko-geografické vymezení Jihozápadní Afriky před německou kolonizací

Území dnešní Namibie bylo díky své geografii a klimatu dlouho izolované od vnějších vlivů, včetně evropského kolonialismu. To se změnilo po tzv. *Scramble for Africa* (anglický termín, mezinárodně známý jako „zápas o Afriku“), kdy do této oblasti začali proudit evropští dobrodruzi a kolonisté. Přístup do vnitrozemí komplikují pouště Namib na západě, sahající až k Atlantskému oceánu, a Kalahari na východě (Melber, 1982: 1).

Navzdory drsným podmínkám zde žilo několik etnických skupin. Ze severu na jih mezi největší patřili Ovambové¹, Hererové a Namové. Nejúrodnější částí země je střední část území osídlená skupinou Hererů, kteří do oblasti migrovali v dobách 17. a 18. století. Jejich počet se před německou kolonizací odhaduje na 80 000. Hospodářství Hererů bylo založeno na chovu dobytka, který měl nejen ekonomický, ale i kulturní význam. Jižní část země obývali Namové (Khoikhoiové či také Kojkojnové), kteří byli prvními německými příchozími dnes již hanlivě nazýváni Hottentotové. Odhady jejich počet připisují k číslu 20 000. Namové byli považováni za velmi dobré a zdatné bojovníky. Populaci jihozápadní Afriky doplňovali Bastardi, křováci (nebo také Sanové) a skupina etnika nazývaného Berg-Damara (Weiser, 2006: 8).

Kolem poloviny 19. století příchod Rýnské misijní společnosti a dalších misionářů výrazně ovlivnil život místních obyvatel, kteří do té doby vedli soukromý život a občas bojovali o úrodnou půdu a dobytek. Misijní společnosti získaly značný politický, ekonomický a sociální vliv na další vývoj oblasti. Méně významné, avšak také zastoupené, byly první příchozí těžařské a obchodní společnosti, které se zaměřily na rybolov či těžbu velkých ložisek guána² na ostrovech u pobřeží (Melber, 1982: 6).

Následující podkapitola se zaměří na formální zavedení německé koloniální nadvlády nad nehostinným územím mezi dvěma poušťmi, které Němci nazvali *Deutsche-Südwestafrika* (česky Německá jihozápadní Afrika, v textu dále DSWA).

3.2 Počátky německých kolonií v Africe

Počáteční fázi oficiálního německého kolonialismu v území rozdělil německý politolog a sociolog Henning Melber v knize *Shadows of the Past: The Consequences of Colonisation and*

¹ I přesto, že jsou Ovambové největší etnickou skupinou v zemi, vliv německé koloniální správy se jich spíše nedotkl, a proto se jimi tato bakalářská práce zabývat nebude.

² Guáno je nahromaděný trus mořských ptáků využívaný pro výrobu hnojiv.

German Colonial Rule for Namibia do dvou fází: koncesní období a doba smluv. Koncesní období otevřelo cestu k oficiální anexi území německou říší a vytvořilo již de facto koloniální državy a soukromé vlastnictví v německých rukou (Melber, 1982: 11).

V dubnu roku 1883 vstoupil obchodní zástupce německého obchodníka s tabákem Adolfa Lüderitze do Namibie, aby podvodnými a nekalými obchody s místními kmenovými vůdci zajistil pozemky a vlastnická práva. Následky dohod si vůdci kmenů neuvědomovali a obchodní společenství Lüderitz přidalo do svých držav v Namibii velké území (Melber, 1982: 11).

Dne 5. září 1884 požádal Adolf Lüderitz o ochranu německé vlády pro svou plánovanou základnu na břehu Atlantského oceánu. Jednalo se o dnešní město Lüderitz, nesoucí právě jméno německého obchodníka. Kancléř Německé říše Otto von Bismarck, i přes svou dřívější neochotu³ investovat do finančně náročných kolonií, souhlasil s převedením území pod německou ochranu a místní úředníci vztyčili o rok později v nové kolonii německou vlajku (Faber-Jonker, 2023: 637). Kvůli nedostatku peněžních prostředků byl Adolf Lüderitz nucen v roce 1885 prodat svou půdu Německé koloniální společnosti pro Jihozápadní Afriku. Od té doby, až do roku 1889, byla Německá Jihozápadní Afrika spravována převážně obchodníky (Weiser, 2006: 9). Po Berlínské konferenci⁴ z let 1884 a 1885 se ustálilo⁵ území náležící Německé říši a Německá jihozápadní Afrika se tak stala oficiální kolonií až do konce první světové války, přesněji do podepsání Versailleské smlouvy dne 28. června 1919, jejímž datem zanikly všechny německé kolonie v Africe a Oceánii⁶ (Versailleská smlouva, 1919: 5).

V 80. letech 19. století, kdy probíhal „zápas o Afriku“, realizovala Německá říše své koloniální zájmy podobně jako ostatní evropské mocnosti prostřednictvím soukromých korporací, které hrály klíčovou roli v těžbě a obchodu na nově získaných územích. Hospodářské zájmy v rámci kolonie tak byly zastoupeny hlavně řadou soukromých koncesních společností. Melber píše, že „v důsledku tohoto nejasného a váhavého zacházení s koloniální otázkou měly koncesní společnosti v Namibii původně moc parastátu. V této fázi svěřily německé úřady správu území pozemkovým společnostem, které se zaměřovaly na rozšíření půdního majetku a těžebních práv. To vedlo k finanční ztrátě pro německou vládu a hrozbě krachu koloniálního

³ Otto von Bismarck si začal uvědomovat, že pokud Německá říše chce udržet tempo s dalšími mocnostmi jako Anglie, Francie či Portugalsko, bude se muset také přidat do závodu o kolonie.

⁴ Známa též jako Kongokonferenz.

⁵ Helgoland-zanzibarská smlouva z roku 1890 přidělila Německu kontrolu nad Capriviho výběžkem, ostrovem Helgoland v Severním moři a oblastí u jezera Tanganika. Výměnou za tato území uznalo Německo britskou autoritu na ostrově Zanzibar a předalo pod správu Británie protektorát nad sultanátem Wituland, jenž byl důležité pro vybudování železnice k Viktoriinmu jezeru.

⁶ Mezi dalšími koloniemi v držení Německé říše byly Německá východní Afrika, Německý Kamerun, Togoland v Africe a Německá Nová Guinea a Samoa v Pacifiku.

zapojení. Vláda proto zesílila své zapojení a v roce 1890 převzala plnou kontrolu nad správou a rozvojem území“ (Melber, 1982: 12,13).

S postupem času začali němečtí kolonisté využívat rozbrojů mezi místními Herery a Namy ve svůj prospěch. Tím začala Melberem popisovaná „doba smluv.“ Z důvodu častého přepadávání hererského dobytka docházelo k podepisování tzv. *Schutzverträge* (ochranných smluv) s vůdci Hererů a Namů. Smlouvy nebyly nijak významné a k přepadávání dobytka docházelo i nadále. Kolonizace byla pomalá a ekonomicky nevýhodná. Vliv si stále s přehledem udržovali vůdcové klanů, mezi které patřil například kapitán Namů Hendrik Witbooi. Koloniální guvernér Heinrich Ernst Göring⁷ v prvních letech nezaznamenával mnoho úspěchů. Průzkumy těžařských společností nepřinesly žádné hodnotné nálezy a průzkumníci museli postupně žádat Witbooi o povolení k průzkumu „jeho země.“ Dokonce *Deutsche Kolonialzeitung* (Německý koloniální časopis) psal o bezmoci a ponížení a zmiňoval možné opuštění získaných území (Faber-Jonker, 2023: 637).

Od 90. let 19. století začaly německé úřady získávat vliv v kolonii pomocí „diplomacie“ a násilí. V roce 1889 obsadil kapitán *Schutztruppe* (ochranných sil v kolonii) Curt von François⁸ strategickou vodní jámu v oblasti středního Hererolandu. To mu umožnilo kontrolovat dovoz zbraní a munice do vnitrozemí a donutilo to Herery podepsat potřebné smlouvy. Hererové potřebovali německé zbraně a munici pro svou ochranu před namskými Witbooi. Kapitán François zřídil vojenské posty a snažil se podrobit Witbooi násilím (Faber-Jonker, 2023: 638). Také počet vojáků v kolonii se pro tyto účely začal rapidně zvyšovat. V roce 1889 bylo přítomných pouhých 20 vojáků, roku 1902 se jejich počet zvýšil na 780 vojáků a 42 úředníků (Weiser, 2006: 9).

3.3 Příčiny vedoucí ke spáchání genocidy

Za genocidou Hererů a Namů stojí několik klíčových faktorů, které vytvořily podmínky pro její uskutečnění. Patří mezi ně dehumanizace obětí, politické a ekonomické zájmy i vojenské a ideologické motivy.

Koloniální správa se snažila transformovat nepohodlné původní obyvatelstvo na levnou pracovní sílu pro německé farmáře a těžební společnosti (Faber-Jonker, 2023: 639). Tato exploatace zahrnovala nucené stavění železnic, jako například trati vedoucí do města Otavi

⁷ Heinrich Ernst Göring byl otcem pěti dětí včetně Hermanna Göringa, který se později stal nacistickým vůdcem a velitelem Luftwaffe (německého letectva).

⁸ Curt von François byl lucemburským důstojníkem německých obranných sil. Jménem císaře byl zodpovědný za založení budoucího hlavního města Windhoek dne 18. října 1890 a přístavního města Swakopmund dne 4. srpna 1892.

(Weiser, 2006: 19). Významnou roli hrál také rasismus a pocit nadřazenosti bílé rasy, který označoval původní obyvatelstvo za podřadné. Tento pocit nadřazenosti byl podporován pseudovědou, jako byla eugenika, a vedl k systematickému utlačování Hererů a Namů (Zimmerer, 2008: 100).

Koloniální řád nikdy plně nezajistil smíření mezi německými osadníky a původním obyvatelstvem. Již před bitvou u Waterbergu v roce 1904 došlo k mnoha konfliktům, včetně bitvy u Hoornkrasu dne 13. dubna 1893, při níž bylo zabito téměř 100 žen a dětí (Blackler, 2017: 465). Mnoho dalších bylo internováno v koncentračním táboře v Alte Feste ve Windhoeku (Rooyen, 2021: 70).

Na začátku 20. století propukla také epidemie moru skotu, která připravila Herery o jejich mnohdy jediný zdroj bohatství a obživy, a výrazně přispěla k jejich ekonomickému oslabení. Tím se stali závislími na německých farmářích a často také na práci v těžebních společnostech, což usnadnilo jejich ovládnutí německými zaměstnavateli (Faber-Jonker, 2023: 639).

Původní obyvatelstvo bylo vystěhováno do rezervací a byla jim omezena svoboda pohybu, aby koloniální správa mohla efektivněji kontrolovat jejich životy. Nezávislost Hererů se začala vytrácet a hustota osídlení v nově stanovených rezervacích spolu s rostoucím napětím v celé kolonii začaly rapidně stoupat (Melber, 1982: 14). Spor o půdu a dobytek eskaloval, když až 60 % půdních zdrojů přešlo do rukou německých kolonistů (Weiser, 2006: 18).

Nový guvernér Theodor Leutwein, který vystřídal Curta von Françoise, později ve svých pamětech přiznal, že nově příchozí Evropané měli tendence chovat se „s vrozeným pocitem přináležitosti k nadřazené rase“ jako „členové dobovatelské armády.“ Období Leutweinova vládnutí v kolonii představovalo i přes jeho náklonnost k diplomacii jedno z nejdivočejších a nejnásilnějších období. Mnoho mladých členů ochranných sil v kolonii bylo zapojeno do vražd, znásilňování a bití Afričanů. Argumenty zmiňující menší citlivost na bolest z důvodu jejich silnější černošské kůže jen bílé kolonizátory povzbuzovaly k bičování původních obyvatel. Koloniální právní systém, který byl později zaveden po konfiskacích půdy Leutweinem, rozlišoval mezi přestupky spáchanými bílými či Afričany. Vraždy Evropanů „domorodci“ vždy skončily trestem smrti, zatímco bílí občané kolonie obvinění z vraždy „domorodců“ byli buď osvobozeni, nebo si odpykali pouze krátké věznění (Faber-Jonker, 2023: 641,642).

Koloniální správa se opírala o násilí, zejména za vlády guvernéra Lothara von Trothy, který vydal „rozkaz o vyhlazení“ Hererů (německy známý jako *Vernichtungsbefehl*). Tento rozkaz představuje jeden z klíčových momentů genocidního záměru v kolonii (Nielsen, 2022: 27).

Po bitvě u Waterbergu ze dne 11. srpna roku 1904, kde přímo v boji zahynulo 120 až 150 Hererů, začal masakr, který dosáhl rozměrů genocidy. Mnoho neozbrojených osob bylo zabito

nebo zahrnuto do nehostinné pouště, kde kvůli absenci přístupu k potravinám a vodě docházelo k hromadným úmrtím (Weiser, 2006: 24). Tento způsob likvidace byl vnímán koloniální správou jako „ekonomicky výhodnější“ (Nielsen, 2022: 27). Bachmann tvrdí, že ke genocidě nedošlo přímo v bojích, ale až po složení zbraní bojovníky (Bachmann, 2018: 89). Přeživší Hererové a Namové byli následně internováni do koncentračních a pracovních táborů rozmístěných po celé kolonii. Zde byli vystaveni extrémním podmínkám, včetně nedostatečného přísunu potravin a vody a nevhodného ošacení, což vedlo k vysoké úmrtnosti (Weiser, 2006: 29).

Tyto faktory společně vytvořily základní předpoklady pro genocidu, která zásadně ovlivnila nejen dějiny Německé jihozápadní Afriky, ale i další vývoj mezinárodních norem a řádu v oblasti lidských práv.

3.4 Průběh genocidy

Následující podkapitola je rozdělena do dvou částí. První část se zabývá válkami Německa s původními obyvateli etnických skupin Hererů a Namů v kolonii. Zmíněné války a jejich krvavé boje jsou nedílnou součástí genocidy, která byla dokonána za pomoci věznic a koncentračních táborů, jimž se podrobněji věnuje část druhá této podkapitoly. Ke spáchání genocidy tak došlo jak během válečného konfliktu, tak po jeho skončení.

3.4.1 Války Německa s původním obyvatelstvem

Mezi lednem a dubnem roku 1904 se pod vedením guvernéra Leutweina utkaly německé jednotky s Herery v celkem šesti bitvách a dalších menších šarvátkách. Němci v kolonii přišli o mnoho mužů a nedařilo se jim efektivně bránit své pevnosti a osady. Ani opravu železnice a telegrafního vedení se nedařilo z důvodu neustálých přestřelek rychle a účinně opravit (Weiser, 2006: 22,23). Generální štáb německé armády byl s vývojem v DSWA velmi nespokojen a došlo k Leutweinově výměně za 56letého a zkušeného generála. Novým nástupcem se stal generál Lothar von Trotha, který byl vybrán na přímý rozkaz císaře Viléma II., a to i navzdory námitkám kancléře Bülowa a Koloniálního oddělení Ministerstva zahraničí (Nielsen, 2022: 26). Generál von Trotha měl již dostatek zkušeností z brutálního potlačení povstání Wahehe v Německé východní Africe v letech 1894 a roku 1900 a byl velitelem brigády Východoasijské expediční jednotky během boxerského povstání v Číně (Weiser, 2006: 23).

Dne 16. června, pět dní po příjezdu generála von Trothy do kolonie, se generál v Okahandji setkal se svým předchůdcem Leutweinem, který ještě setrval v pozici guvernéra. Leutwein svému nástupci poradil, aby vedl válku s ohledem na budoucnost kolonie a přežití Hererů. Na tuto radu měl dle Leutweinova syna von Trotha odpovědět následovně: „Vaše poznámky mě

velmi zaujaly, ale budete mi muset dovolit vést kampaň tak, jak uznám za vhodné.“ Tato citace ukazuje rozdílnost pohledu na budoucí vývoj v kolonii a naznačuje, že každý z výše zmíněných lídrů by řešil konflikt jinak – jeden diplomacií a druhý zničením nepřítele, aniž by se staral o následky (Weiser, 2006: 23).

Historička Leonor Faber-Jonker uvádí, že von Trothovo jmenování bylo často popsáno jako obrat směrem ke genocidě, což potvrzují jeho brutální postupy v předchozích konfliktech (Faber-Jonker, 2023: 644). Von Trotha byl známý pro vedení války za každou cenu a hlavně prostřednictvím teroru. Jeho přístupy spadají do rámce systematického ničení určitých etnických skupin, což jednoznačně odpovídá definici genocidy dle Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia OSN (Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, 1948).

Když se generál připravoval převzít kontrolu, císař Vilém II. mu nařídil „potlačit povstání všemi nezbytnými prostředky.“ Právě způsob přemýšlení samotného nově nastoupeného guvernéra v DSWA je třeba v této práci přiblížit. Von Trotha se odkazoval na své zkušenosti jinde v Africe a v jednom z dopisů napsal: „Znám dost kmenů v Africe. Všechny mají stejnou mentalitu – ustupují pouze před silou. Mou politikou bylo a zůstává používat tuto sílu prostřednictvím neomezeného teroru a dokonce i krutosti. Zničím povstalecké kmeny proléváním řek krve a peněz. Jen tak bude možné zaset semena něčeho nového, co přetrvá“ (Faber-Jonker, 2023: 644).

Dne 11. srpna 1904 se odehrála bitva u Waterbergu, která měla zasadit etnickým obyvatelům skupiny Hererů finální porážku. Většina lidu Herero, která se zde shromáždila, byla obklíčena 2 000 německými vojáky, mnozí na koních, s 36 děly a 14 kulometry. Němci svými kulometry a děly zabili tisíce Hererů, včetně žen a dětí. Ti, kteří nezahynuli v boji či v průběhu obklíčení a následných paleb z kanonů a kulometů, měli svou smrt více než jistou. Taktika německých vojáků byla obklíčit Herery ze všech stran s výjimkou jihovýchodu, kde se rozprostírala poušť Omaheke, která je součástí větší pouště Kalahari. Velké masy lidí se vydaly na útěk jediným možným směrem. Von Trotha vydal rozkaz k hlídání hranic pouště, otrávení vodních jam v okolí a uzavření všech možných únikových cest (Nielsen, 2022: 27).

Tento výše zmíněný postup von Trothy můžeme bezesporu označit za součást genocidní strategie. Násilným vytlačěním původních obyvatel kolonie do nehostinné pouště a tím i zamezení přístupu k vodě v pouštních studnách a vodních jámách, které byly záměrně otráveny, došlo k systematickému ničení celé skupiny, což je v souladu s klíčovým rysem genocidy, přesněji cílem zcela nebo částečně zničit konkrétní etnickou skupinu. Tento přístup dále

vykazuje známky plánovaného a koordinovaného jednání. To vše patří k typickým charakteristikám pro genocidu (Zimmerer in Zimmerer & Zeller, 2008: 50,51).

Martin Weiser i přesto udává tři různé směry, kterými přeživší mohli utéct z pouště a vyhnout se tak smrti ze zbraní německých vojáků. Prvním směrem byla cesta do východního britského protektorátu jménem Bečuánsko⁹. Druhou cestou útěku mohlo být náročné proniknutí přes německé vojáky směrem na západ, tedy zpět do Hererolandu či Namalandu. Třetí poslední možností útěku byla cesta na sever do oblasti Ovamboland. Více než 1 000 lidí uteklo do Bečuánska a dalších 1 000 lidí se uchýlilo v Ovambolandu a Namalandu (Weiser, 2006: 25).

Již 18. ledna přišly na pomoc první německé posily z jižní části kolonie a další vojáci z Německé říše připluli v únoru. V témže měsíci císař Vilém II. svěřil velení války proti Hererům generálu Alfredu von Schlieffenovi¹⁰, nejvyšší vojenské autoritě v zemi. Parníky společnosti Woermann Line do Swakopmundu, hlavního přístavu DSWA, začaly odjíždět od druhé poloviny února pravidelně. Stovky vojáků pak opouštěly přístavy v Brémách či Hamburku. Mezi dobrovolníky byli také bavorský poručík Franz Xavier von Epp, který se později stal říšským komisařem v Bavorsku a členem nacistické NSDAP¹¹, a kapitán Maximilian Bayer, budoucí velitel 27. pěšího pluku v první světové válce. Franz Xavier von Epp stejně jako Maximilian Bayer sdíleli vizi, že Německo musí rozšířit svůj „životní prostor“ (německy *Lebensraum*¹², termín běžně užívaný v této německé podobě) a oba vzhlíželi k úspěchu rozšiřování Spojených států amerických a chtěli podle podobného modelu transformovat i Německu vzdálenou kolonii v jihozápadní Africe (Olusoga & Erichsen, 2011: 106).

Generál von Trotha informoval o průběhu bitvy v telegramu císaře Viléma II., který mu 16. srpna odpověděl a vyjádřil radost nad úspěšným útokem. Von Trotha však litoval útěku mnoha Hererů a nepodařilo se mu dosáhnout cíleného definitivního zničení nepřítele (Weiser, 2006: 24).

Toto záměrné vyhlazení bylo zpečetěno Trothou vydaným „rozkazem o vyhlazení“ (německy *Vernichtungsbefehl* a anglicky *Extermination Order*) ze dne 2. října 1904:

„Já velký generál německých vojsk zasílám tento dopis hererskému lidu. Národ Hererů již není součástí Německé říše. Hererové vraždili, kradli, sekali uši, nosy a jiné části těla zraněným

⁹ Bečuánsko bylo britským protektorátem od roku 1885 až do své nezávislosti v roce 1966, kdy se země přejmenovala na Botswanskou republiku.

¹⁰ Alfred von Schlieffen je nejlépe známý jako německý polní maršál a taktik, jehož plány na útoky na Francii a Rusko (tzv. Schlieffenův plán) byly posmrtně realizovány v létě 1914.

¹¹ Národně socialistická německá dělnická strana (německy *Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei*)

¹² Pojem jako první použil geopolitik Friedrich Ratzel, který chápal dějiny jako „neustálý boj o životní prostor.“ Termín obyčleného či nárokovaného území různými sociálními skupinami získal na popularitě hlavně v období nacismu.

vojákům a nyní si v důsledku jejich zbabělosti nepřejí dále bojovat. Prohlašuji, že ten kdo doručí kapitána obdrží 1 000 říšských marek, ten kdo doručí Samuela [Maharera] bude odměněn 5 000 říšských marek. Všichni Hererové musí opustit zemi, pokud tak neučiní, donutím je k tomu velkým dělem [myšleno kanonem]. Každý Herero chycený na německém území, ozbrojený či neozbrojený, s dobyt看m či bez něj, bude zastřelen. Nebudu již nadále akceptovat ani ženy a děti. Pošlu je nazpět do pouště k jejich lidem nebo je nechám zastřelit. Toto jsou má slova k lidu Hererů.

Podepsán velký generál jeho veličenstva německého císaře“ (Gewald, 1994: 68).

Dle Jürgena Zimmerera začala genocida bitvou u Waterbergu, kdy německá vojska nechala úmyslně jedinou cestu k útěku, a to do pouště, která měla vyhlazení dokončit. Podle Isabel Hull se genocidní záměr vyvinul až po bitvě u Waterbergu s rozkazem o vyhlazení, jakožto aktivním pronásledováním a zabíjením zbývajících přeživších Hererů. Časování genocidního záměru tak zůstává předmětem sporu (Zimmerer & Hull in Nielsen, 2022: 27).

Henning Melber zmiňuje, že von Trothův rozkaz byl vydán v moment, kdy byli Hererové již poraženi. Z původních odhadovaných 80 000 Hererů po válce přežilo jen asi 16 000. Samuelovi Maharerovi, jakožto vůdci Hererů dříve spolupracujícím pro vlastní blaho s německými úřady, se jako jednomu z mála podařilo uniknout právě do již výše zmíněného Bečuánska (Melber, 1982: 20).

Mezi jeden z důkazů, že se generál von Trotha dopustil porušení mezinárodního práva, můžeme zařadit Haagskou úmluvu z roku 1899, která stanovila pravidla pro válku na pevninské půdě, včetně ochrany zajatců. Německé úřady při potlačování povstání Hererů v roce 1904 vyhlásily válečný stav, což znamená, že Hererové byli považováni za bojovníky, na které se vztahovaly mezinárodní válečné normy. Von Trothova vyhláška nařídila zabíjení ozbrojených Hererů, ale podle Haagské úmluvy měli být zajati a zacházeno s nimi humánně. Porušení tohoto pravidla, kdy byli zastřeleni i ti, kteří kapitulovali nebo se vzdali, jasně ukazuje na porušení Haagské úmluvy německými silami. Zabíjení neozbrojených civilistů ještě více podporuje tvrzení, že von Trotha a německé vojenské velení zcela ignorovali mezinárodní válečné normy a svou akcí se dopustili závažného porušení pravidel vedení války, což může být považováno za válečný zločin a součást genocidní strategie (Bachmann, 2018: 65).

3.4.2 Genocida za pomoci věznic a koncentračních táborů

Genocidní záměr dokonali Němci ve své daleké africké kolonii za pomoci věznic a koncentračních táborů. Původní účel těchto institucí, sloužících k ovládnutí poraženého místního obyvatelstva, se postupně změnil na místa systematického utrpení a masové likvidace.

Tato podkapitola přiblíží čtenářům fungování a podmínky ve věznicích a koncentračních táborech, které se staly centry nucených prací a symbolem genocidního procesu, jenž vedl k nevratné devastaci etnických skupin Hererů a Namů. Jak píše Häusler: „Ačkoli tábory nebyly nástrojem vyhlazovací strategie, byly mimořádně smrtící“ (Häusler, 2021: 240). Hull věznění v táborech označuje za „největší skandál vojenské okupační správy“ a označuje ho za „pokračování vyhlazování jinými prostředky“ (Hull in Bloxham & Moses, 2022: 242).

Britský vojenský atašé v DSWA, plukovník Frederick Trench, dospěl k závěru, že cílem německé koloniální správy byla jednoznačně likvidace Namů, aby se kolonie stala bezpečnou pro bělošské osadníky. V listopadu 1906 v hlášení britské ambasádě v Berlíně uvedl: „Pokud čtu správně mezi řádky, pak přijatou zásadou pro správu protektorátu je, že Hotentoti [Namové] mají být ‚ponecháni‘ k vymření, zatímco Hererové a Damarové budou udržováni v polo-otrockém stavu jako pracovní síla. Opatření mají zajistit, aby se země stala bělošskou, především však plně německou kolonií“ (Olusoga & Erichsen, 2011: 192). V této citaci je zdůrazněn rasistický základ koloniální politiky a její dlouhodobý cíl etnického vyčištění.

Vláda v Berlíně přinutila von Trothu zrušit jeho rozkaz o vyhlazení a Hererové byli vyzváni ke kapitulaci. Bylo jim slíbeno, že pokud nespáchali žádné válečné zločiny, budou ušetřeni. Mezi rozptýlené Herery se ale tato zpráva dostávala velmi těžko a až po delší době se začali vracet a vzdávat se. Němci nyní tyto jedince brali za své zajatce a výstavba nových táborů, do kterých byli internováni, začala růst po celé střední Namibii. Problémy začaly po vypuknutí vzpoury Namů, která začala nedlouho po bitvě u Waterbergu začátkem října 1904 a představovala pro německé vojáky stejné humanitární výzvy, jako předchozí válka s Herery (Bachmann, 2018: 89,90). Změna strategie z vyhlazování na internaci ukazuje flexibilitu genocidních metod, vyvíjející se v závislosti na vojenských či politických okolnostech.

Situace využily především ženy s dětmi, které se v táborech hlásily dobrovolně, k těmto 12 000 Hererům a Namům přibylo dalších 8 800 zajatých jednotkou *Schutztruppe*. Weiser dále uvádí, že až 17 000 z 21 000 zajatých skončilo v koncentračních táborech (Weiser, 2006: 29). To bylo také jedním z důvodů, proč bylo na Žraločím ostrově více žen než mužů (Olusoga & Erichsen, 2011: 189).

Od roku 1906 byly zřízeny koncentrační tábory ve Windhoeku, dále městech Karibib, Omaruru, Swakopmund a Lüderitzbucht. Podmínky v táborech byly otřesné. Původnímu obyvatelstvu se nedostávalo vhodného oblečení, přístřeší, potravin a často byli vystavováni klimatickým podmínkám, na které nebyli zvyklí. Misionář Vedder popsal situaci následovně: „Jako dobytek byli zahrnuti na smrt a jako dobytek byli pohřbeni“ (Weiser, 2006: 29). Někteří z vězňů se snažili z pracovišť utéct, či dokonce páchali sebevraždy (Wallace, 2011: 176).

Namové na Žraločím ostrově nebyli ponecháni pouze k pomalému umírání. Byli systematicky uhnáni k smrti. Záznamy ukazují, že již v říjnu 1906, jen několik týdnů po jejich příchodu, byli vězni z řad Namů nasazeni na nucené práce při stavbě nového mola v přístavu Lüderitz (Olusoga & Erichsen, 2011: 188).

Od roku 1907 požadovali politici, aby všichni Afričané nosili číslované mosazné žetony, které je přidělují do určitých pracovních oblastí. Tento systém předznamenal nejen pozdější pravidla apartheidu v jihozápadní Africe, ale také pravidla namířená proti Židům za doby druhé světové války (Faber-Jonker, 2023: 651,652). Další spojitostí s holocaustem je metoda převážení vězňů do koncentračních táborů v dobytčích vagonech a provádění rasových experimentů (Jones, 2024: 149). Těla vězňů byla dehumanizována také po jejich smrti. Pod rouškou vědy byly lebky a další části těl Hererů a Namů převezeny do Berlína, kde se pomocí těchto ostatků snažili němečtí vědci dokázat rasové teorie a ospravedlnit své kruté tresty vyměřené v DSWA (Faber-Jonker, 2023: 650). Například německý antropolog Eugen Fischer zkoumal lebky dětí, měřil jejich tělesné proporce a studoval jejich duševní schopnosti, aby dokázal, že smíšené rasy jsou geneticky méněcenné. Na základě své práce v Jihozápadní Africe publikoval v roce 1913 knihu *Die Rehobother Bastards und das Bastardierungsproblem beim Menschen* (Rehobothští Bastardi a problém bastardizace u lidí), která se později stala jedním ze základních textů nacistické eugeniky (Olusoga & Erichsen, 2011: 214,217).

Von Trothův nástupce Friedrich von Lindequist připravoval Herery a Namy na jejich novou roli, jakožto dělníků v pracovních táborech. Podle Leonor Faber-Jonker lze právě v tomto bodě systém táborů označit za genocidní. K Hererům v táborech postupně přibývali i Namové poté, co se v březnu 1906 německé armádě vzdal kapitán Cornelius Fredericks se svými bojovníky. Velká část z nich byla následně internována na Žraločím ostrově (Faber-Jonker, 2023: 648,649). Vězni byli určeni k nuceným pracím v dolech, při práci na železnicích, pro armádu, v civilních firmách nebo farmách. Mnoho vězňů však nebylo ani v kondici umožňující práci. Po všem, čím si prošli, byli podvyživení, slabí a nakonec umírali vyčerpáním. Ti, kteří nepracovali, byli brutálně bičováni sjamboky¹³ či zastřeleni (Weiser, 2006: 30). Zaznamenáno je také mnoho úmrtí z onemocnění tuberkulózy, úplavicí, kurdějemi, břišním tyfem a skvrnitým tyfem (Wallace, 2011: 174).

Nový velitel *Schutztruppe* v DSWA, Berthold Deimling, který dorazil do kolonie roku 1906 s příkazem císaře ukončit válku v kolonii za každou cenu, podpořil návrh velitele Estorffa – poslat trpící v táborech do rezervací. Guvernéra Lindequista však návrh nezajímal a odmítl jej.

¹³ Sjambok je stará africká zbraň, původně vyráběna z jednoho kusu hroší či nosorožčí kůže.

Nebyl pro něj důležitý, jelikož souhlasil s von Trothovou myšlenkou, udržet Herery a Namy vězněné, aby nepředstavovali hrozbu, a aby jejich internace nebránila vojenským operacím (Häusler, 2021: 245,246). Koncentrační tábory byly zrušeny 27. ledna 1908, v den narozenin německého císaře. Během dvou let jejich existence umírali vězňové hromadně – například ve Swakopmundu zemřelo 792 z 2 000 Namů během šesti měsíců. Vůbec nejvyšší úmrtnost měl tábor na Žraločím ostrově, kde Namové umírali „jako mouchy“ (Gewald in Weiser, 2006: 30). 1 032 ze 1 795 Namů zahynulo za dobu 7 měsíců, právě proto se vězňové říkali *Death Island* (Ostrov smrti) (Weiser, 2006: 30). Hererové byli považováni za zručné a užitečné farmáře, avšak v důsledku války byli téměř vyhlazeni. Ti, kteří přežili, se nacházeli v žalostném zdravotním stavu kvůli útrapám, jež během konfliktu museli snášet (Drechsler, 1980: 232). Namové byli zase považováni za nebezpečné guerillové bojovníky. Právě z hrozícího nového povstání Namů zůstali přeživší vězňové mnoho let po konci války a jejich pozemky byly zkonfiskovány, častokrát za účelem přeměnit DSWA na kolonii prosperující v zemědělství a pro potřeby chovatelů dobytka. Pouze část pozemků se Hererům a Namům vrátila, a to až ve 21. století (Faber-Jonker, 2023: 649,651,652).

Po dobu věznění a nucených prací bylo mnoho nevinných vězňů znásilňováno, oběšeno, upáleno atd. Němci ospravedlňovali své činy tím, že tvrdili, že Afričané jsou podřadnou rasou. Weiser uvedl dvě osvědčené taktiky německých vojsk v kolonii, kdy první byla tzv. *no-prisoner policy* (politika nevěznění) a druhá „*burn all, kill all*“ (zapal vše, zabij všechny). Do bitvy u Waterbergu neexistují důkazy o tom, že by německá armáda zajímala rukojmí. Většina dopadených nepřátel byla oběšena na nejbližším stromě, jak to vyjádřil vojín námořní pěchoty Auer: „Tito zločinci nestáli ani za ránu [střelného] prachu.“ Obvyklou strategií bylo také drancování a vypalování osad (Weiser, 2006: 31). Velmi běžné znásilňování dokazují také fotografie pořízené německým poručíkem von Düringem z roku 1905, které ilustrují zoufalé podmínky vězňů a dle slov Marion Wallace vytvářejí vizuální choreografii nadvlády armády, mezi jejíž nedílnou součástí patřilo také sexuální degradování vězeňkyň (Wallace, 2011: 176,177).

Odhaduje se, že na Žraločím ostrově umíralo 8 až 17 vězňů denně a tato těla pak byla jednoduše vyhozena do moře. Takové množství těl v malém táboře, který se nacházel nedaleko centra města s pouhými 120 bílými obyvateli, nebylo snadné přehlédnout. Leslie Cruikshank Bartlet, jeden z jihoafrických přepravních jezdců, který navštívil Lüderitz, popsal důsledky: „Viděl jsem těla ženských vězeňkyň vyplavená na pláž mezi Lüderitzbucht a hřbitovem. Jedno tělo, na které si pamatuji, patřilo mladé ženě s téměř zcela ohlodanými končetinami, jejíž prsa byla sežrána šakaly. Toto jsem oznámil na německé policejní stanici, ale když jsem šel

stejnou cestou o tři nebo čtyři dny později, tělo stále leželo na stejném místě“ (Olusoga & Erichsen, 2011: 194).

Důsledek genocidy bylo vyhlazení více než 50 % populace Hererů, přičemž je téměř jisté, že toto procento bylo ve skutečnosti ještě vyšší. Ohledně úmrtí Namů je méně jasno, údaje uvádějí, že před genocidou byla populace Namů v roce 1892 mezi 15 000 až 20 000 (autorka Wallace se přiklání k údaji 20 000) a roku 1908 se jejich počty udávaly jako 14 236 (Wallace, 2011: 178). Bývalý velitel *Schutztruppe* Estorff, prosazující umírněnost v zacházení s původním obyvatelstvem věřil, že právě přílišné násilí zapříčinilo tak rychlou ztrátu DSWA v průběhu první světové války (Häusler, 2021: 251,252).

4 Závěr

Předmětem této bakalářské práce byla genocida etnických skupin Hererů a Namů. Hlavním cílem bylo zodpovědět výzkumnou otázku: *Jaké prvky genocidy byly dle dnes mezinárodně uznávané Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia OSN přítomny v zásazích německé koloniální správy v kolonii Německá jihozápadní Afrika mezi lety 1884 a 1919?* Na základě provedené analýzy lze konstatovat, že zkoumaná historická událost naplňuje klíčové prvky genocidy, jak ji definuje Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia OSN, a potvrzují to rovněž přední světoví akademici zabývající se tímto tématem. Tato bakalářská práce zkoumala události, které k této genocidě vedly, a identifikovala zásadní faktory přispívající k jejímu vzniku a průběhu.

Bylo zjištěno, že ke spáchání genocidy německou koloniální správou významně přispělo stupňující se napětí mezi německými kolonisty a domorodými etniky, zejména Herery a Namy, které vyústilo v ozbrojený konflikt. K eskalaci tohoto napětí přispěla snaha německých úřadů proměnit původní obyvatelstvo v levnou pracovní sílu. Hererové a Namové byli nuceni vykonávat ponižující práce, například pomáhat na farmách německých osadníků či stavět železniční trať vedoucí do města Otavi. Koloniální správa rovněž realizovala politiku nuceného vystěhování domorodého obyvatelstva do rezervací, které se postupem času stávaly přelidněné a nedostatečně zásobené, což vedlo k prohlubování sociálního a ekonomického útlačku.

Zlomovým okamžikem tohoto dlouhodobě se stupňujícího konfliktu mezi Německou říší a původními obyvateli kolonie byla bitva u Waterbergu, která se odehrála v srpnu roku 1904. Po této bitvě následovalo systematické vyhánění Hererů do nehostinné pouště Omaheke, kde mnoho z nich zahynulo v důsledku extrémních podmínek a cíleného odepření přístupu k vodě a potravinám. Po těchto událostech byl v říjnu 1904 nařízen rozkaz o vyhlazení (*Vernichtungsbefehl*), který vydal guvernér Lothar von Trotha. Tento rozkaz měl za následek nejen fyzickou eliminaci přeživších Hererů, ale i systematické zničení jejich kulturní identity a národní existence. Podle znění rozkazu o vyhlazení byli Hererové, ať už ozbrojení, nebo neozbrojení, bez milosti zastřeleni, pokud se nacházeli na německém území. Ti, kteří přežili, byli nuceni opustit svou domovinu a čelit smrti v extrémních podmínkách pouště. Tento rozkaz tak vedl k masové likvidaci původního obyvatelstva a stal se základem genocidní politiky, jejímž cílem bylo nejen fyzické zničení, ale i kulturní a sociální vymazání Hererů z historické paměti.

Ani po ukončení bojů však represivní politika německé koloniální správy nepolevila. Přeživší Hererové a Namové byli internováni v koncentračních táborech, kde byli vystaveni

nuceným pracím, hladovění a nelidským podmínkám, což vedlo k dalším masovým úmrtím. Německá koloniální správa přitom v africké kolonii sledovala širší strategii rozšiřování tzv. životního prostoru (*Lebensraum*) na úkor místních domorodců, což se projevovalo nejen v přímém vyvlastňování jejich území, ale také v systematické snaze o jejich fyzickou likvidaci. V rámci této politiky byly v koncentračních táborech prováděny rasové experimenty, jejichž cílem bylo „vědecky“ dokázat nadřazenost bílé rasy a ospravedlnit kruté tresty a zacházení s Herery a Namy. Mezi nejvýznamnější tábory patřil Žraločí ostrov poblíž města Lüderitz, stejně jako tábory ve městech Swakopmund, Karibib, Windhoek a Okahandja.

Práce se proto zaměřila na detailní analýzu těchto událostí s důrazem na potvrzení, že splňují znaky genocidy, a to na základě srovnání s mezinárodně uznávanými definicemi genocidy formulovanými předními akademiky a právními dokumenty. Tím bylo možné testovat stanovenou hypotézu, která zněla: *Německá koloniální správa v Jihozápadní Africe se v letech 1904 až 1908 dopouštěla genocidních činů vůči etnikům Hererů a Namů, přičemž klíčové prvky zahrnovaly násilné vyhnání do nehostinných oblastí, internaci v koncentračních táborech a vystavení systematickému hladovění a těžkým pracím. Tyto činy naplňují prvky genocidy dle definice OSN.* Výsledky analýzy potvrdily, že genocidní prvky byly přítomny ve všech těchto aspektech, což potvrzuje platnost stanovené hypotézy.

Důsledkem genocidy bylo vyhlazení více než 50 % populace Hererů, přičemž je více než jisté, že toto procento skutečných ztrát na životě bylo vyšší. Ohledně úmrtí Namů je méně jasno, ale údaje uvádějí, že před genocidou byla populace Namů v roce 1892 mezi 15 000 až 20 000. Roku 1908 se počty Namů žijících na území kolonie udávaly jako 14 236.

Hlavní přínos této bakalářské práce nespočívá pouze v jejím historickém záběru a podrobné analýze konkrétní události, nýbrž také v jejím přínosu k hlubšímu porozumění strukturálním aspektům koloniálního násilí a mechanismům, jimiž se toto násilí mohlo transformovat do forem systematického a záměrného genocidního jednání. Detailní použití mezinárodně uznávané definice genocidy na případ Hererů a Namů umožňuje ukázat, že i v přednacistickém období existovaly systematické pokusy o fyzickou likvidaci etnických skupin, a tím narušuje běžné chápání genocidy jako fenoménu výhradně 20. století. Práce tak přispívá k zaplnění mezery v akademickém diskurzu o kolonialismu a genocidě a podněcuje diskusi o přehodnocení tradičních narativů o původu a vývoji genocidního násilí.

Kromě samotné historické analýzy má práce i praktický přesah – přispívá k mezinárodnímu povědomí o událostech, které byly po dlouhou dobu přehlíženy. Zdůrazněním genocidních prvků v rámci kolonialismu práce podporuje širší debatu o nutnosti uznání historických křivd a o odpovědnosti nejen bývalých koloniálních mocností, ale i současných mezinárodních institucí

při zpracování koloniální minulosti. Tato práce může sloužit jako základ pro další výzkum a zároveň jako nástroj pro zvyšování povědomí o násilí, motivovaném koloniálními praktikami – jejichž důsledky jsou zřejmé až do dnešní doby.

Zkoumání genocidy Hererů a Namů umožňuje nejen hlubší pochopení mechanismů koloniálního násilí, ale také zasazení této tragédie do širšího historického kontextu. Události v Německé jihozápadní Africe ukazují způsoby páchání násilí, které se později opakovaly v dalších genocidách 20. století, a významně ovlivnily vývoj mezinárodního práva i chápání genocidy jako zločinu. Tato událost se stala jedním z precedentů, které ovlivnily podobu budoucích konfliktů, a to jak válečné, tak vyhlazovací, ale také podnítily hlubší zkoumání ze strany historiků, právníků a mezinárodních institucí. Systematičtější snaha o prevenci a trestání genocid nastala až po holocaustu spáchaném nacistickým Německem během druhé světové války, přesto genocida Hererů a Namů nezůstala zapomenuta – často je označována za jeden z prvních případů moderní genocidy, který přispěl k formování právního a historického rámce pro její studium.

Práce na této bakalářské práci byla pro mě nejen akademickým, ale i osobním obohacením. Problematika genocidy, zejména v historickém kontextu německé kolonie v Africe, mě fascinovala již dlouho před samotným vypracováním této práce. Až při jejím psaní jsem ale měl možnost podrobněji proniknout do této události a souvislostí, které jsem do té doby neznal tak důkladně, jak by si téma zasloužilo. Zároveň mě téma genocidy – zejména v širším kontextu – přimělo k zamyšlení nad celosvětovým měřítkem genocid a jejich dopadem na současné globální politické a lidské vztahy. Genocida Hererů a Namů, jak je podrobně popsána v této práci, není pouze historickou událostí – představuje varování pro moderní svět o zneužívání moci, které, jak ukazuje historie, může snadno přerůst do systematického vyhlazování celých národů. Psaní této práce tedy pro mě bylo nejen výzvou, ale i motivací k dalšímu studiu podobných historických událostí a hledání paralel mezi jednotlivými genocidami v různých obdobích.

Kromě toho jsem si během tohoto výzkumu uvědomil, jak důležité je pokračovat v analýze genocidy Hererů a Namů, aby byly tyto události více přiblíženy širší světové veřejnosti. Mnozí o těchto událostech možná ještě nikdy neslyšeli, a proto bychom měli více pracovat na šíření informací a podpoře povědomí o těchto temných stránkách historie. Během mého pobytu na Erasmu v německém Göttingenu jsem se setkal s mnoha kolegy a zahraničními studenty, kteří o genocidě Hererů a Namů nikdy neslyšeli. Dokonce i mnozí němečtí kolegové a přátelé, které jsem v rámci svého výměnného pobytu potkal, smutně patřili do skupiny lidí, kteří nebyli s tímto tématem seznámeni. To mě ještě více motivovalo k tomu, aby se na v práci popisovanou

tragédii upozornilo a hovořilo o ní na mezinárodní úrovni. Zároveň se ukazuje, že ve světě stále existují nevyřešené problémy, které si zaslouží hlubší zkoumání, aby se zabránilo opakování podobných hrůzných činů a událostí v budoucnu.

Významným přínosem mé bakalářské práce je i její propojení s možností rozšířeného výzkumu. Budoucí studium genocidy Hererů a Namů by mohlo obohatit nejen historické porozumění těmto událostem, ale také nabídnout cenný příspěvek k širšímu pochopení koloniálního násilí a jeho následků v dalších částech světa. Tato analýza by mohla například zahrnovat zkoumání jiných koloniálních konfliktů, jako bylo povstání Maji Maji v Německé východní Africe nebo studium belgického koloniálního režimu v Kongu. Srovnání nejen těchto historických událostí by poskytlo nové perspektivy na praktiky, jakými koloniální mocnosti přistupovaly k domorodým obyvatelům, a jak uplatňované praktiky formovaly moderní genocidní metody. Tyto výzkumy by otevřely nové možnosti pro pochopení mechanismů, které stojí za těmito zločiny, a zároveň by podpořily prevenci genocid v budoucnosti. Taková srovnání by také mohla pomoci odhalit podobnosti mezi různými koloniálními režimy a poskytnout by důležité poznatky pro mezinárodní společenství v oblasti ochrany lidských práv.

Jedním z možných směrů dalšího výzkumu je otázka reparací za genocidu spáchanou na Hererech a Namech a jejich dopad na současné vztahy mezi Namibijskou republikou a Spolkovou republikou Německo. Výzkum by se mohl zaměřit na právní rámec, politické vyjednávání i etické dilema, které reparace provázejí. Důležité je rovněž zohlednit perspektivu samotných komunit, které přežily genocidu, a jejich požadavky na spravedlnost a uznání. Reparace tak nejsou pouze finanční otázkou, ale i symbolem odpovědnosti a možného smíření. Zkoumání tohoto tématu by mohlo přispět nejen k hlubšímu porozumění současným diplomatickým vztahům, ale také k hledání nových cest, jak se mezinárodní společenství může postavit ke koloniálním zločinům minulosti. Inspirativní může být i paralela s probíhající debatou o reparacích za holokaust, která stále rezonuje například v Polsku, kde otázka odškodnění ze strany Německa zůstává citlivým a nevyřešeným bodem vzájemných vztahů. Námětem na další či podrobnější četbu k tomuto tématu může být mimo jiné dílo *Colonial Genocide and Reparations Claims in the 21st Century: The Socio-Legal Context of Claims under International Law by the Herero against Germany for Genocide in Namibia, 1904–1908* od Jeremyho Sarkina, který se detailně věnuje socio-právnímu rámci těchto nároků v kontextu mezinárodního práva. Další významný příspěvek představuje studie Allana D. Coopera *Reparations for the Herero Genocide: Defining the Limits of International Litigation*, v níž autor rozebírá hranice a možnosti mezinárodního soudnictví při vymáhání odškodnění za historické zločiny.

Z hlediska práce s literaturou byl k tématu dostupný poměrně široký soubor odborných zdrojů, které umožnily kvalitní analýzu z různých perspektiv. Největší zastoupení měly publikace psané v anglickém jazyce, což odráží dlouhodobý zájem mezinárodních badatelů o tuto problematiku a zároveň poskytuje přístup k rozsáhlým výzkumům a interpretacím. Vedle toho se mi podařilo pracovat i s relevantními německými odbornými texty, které často nabízely specifický pohled vycházející z národní historické zkušenosti. V menší míře byla dostupná i literatura v češtině, která sice nebyla tak obsáhlá, ale přesto přispěla k vytvoření komplexnějšího rámce a širšího porozumění zkoumanému tématu.

5 Seznam literatury

Bachmann, K. (2018) *Genocidal empires: German colonialism in Africa and the Third Reich*. Berlin; New York: Peter Lang Dohledáno z: Library of Congress, <https://www.loc.gov/item/2021758733/>

Blackler, A. A. (2017). *From Boondoggle to Settlement Colony: Hendrik Witbooi and the Evolution of Germany's Imperial Project in Southwest Africa, 1884–1894*. *Central European History*, 50(4), 449–470. <https://www.jstor.org/stable/26567769>

Bloxham, D., Moses, Dirk A. (2010). *The Oxford Handbook of Genocide Studies*. Oxford: Oxford University Press.

Bloxham, D., & Moses, A. D. (Eds.). (2022). *Genocide: Key themes*. Oxford University Press.

Charny, I. W. (1994). Toward a generic definition of genocide. In I. W. Charny (Ed.), *Genocide: A critical bibliographic review* (pp. 1-25). Facts on File.

Cooper, J. (2008). *Raphael Lemkin and the Struggle for the Genocide Convention*. Basingstoke – New York: Palgrave Macmillan.

Drechsler, Horst. (1980). *Let us die fighting: the struggle of the Herero and Nama against German imperialism (1884-1915)*. Zed Press (London). <https://jstor.org/stable/al.sff.document.crp3b10018>

Faber-Jonker, Leonor. (2023). 'Rivers of blood and rivers of money': The Herero and Nama genocides in German Southwest Africa, 1904–1908. In N. Blackhawk, B. Kiernan, B. Madley, R. Rebe, & B. Kiernan (Eds.), *The Cambridge world history of genocide* (online ed.). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781108765480>

Feierstein, D. & Town, D. A. (2014). *Genocide as Social Practice*. New Jersey: Rutgers University Press.

Fein, H. (1990). *Genocide: A sociological perspective*. Sage Publications.

Gewald, J.-B. (1994). The Great General of the Kaiser. *Botswana Notes and Records*, 26, 67–76. <http://www.jstor.org/stable/40959182>

Harepen, Maria van; Have, Wichert ten; Kiernan, Ben; Mennecke, Martin; Üngör, Uğur Ümit et al., Šmok, Martin a Horsáková, Monika (Eds.). (2015). *Holokaust a jiné genocidy* (Přel. P. Šustrová). Polanka nad Odrou: Občanské sdružení PANT.

Häussler, M. (2021). *The Herero Genocide: War, Emotion, and Extreme Violence in Colonial Namibia* (1st ed., Vol. 31). Berghahn Books. <https://www.jstor.org/stable/j.ctv2tsx91h>

Irvin-Erickson, D. (2014). *The life and works of Raphael Lemkin: A political history of genocide in theory and law* (Disertace). Rutgers, The State University of New Jersey. <https://rucore.libraries.rutgers.edu/rutgers-lib/45631/PDF/1/play>

Jones, A. (2006). *Genocide : A comprehensive introduction*. Routledge.

Jones, A. (2024). *Genocide: A Comprehensive Introduction* (4th ed.). Routledge.

Lemkin, Rafael. (1944). *Axis rule in occupied Europe , laws of occupation, analysis of government, proposals for redress*. Carnegie Endowment for International Peace. <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k9443228/f119.item>

Mbembe, A., & Corcoran, S. (2019). *Necropolitics*. Duke University Press. <https://www.jstor.org/stable/j.ctv1131298>

Melber, Henning. (1982). *Shadows of the Past: The Consequences of Colonialism and German Colonial Rule in Namibia* [Reports]. American Committee on Africa (ACOA); Private Collection. <https://jstor.org/stable/al.sff.document.acoa000227>

Nielsen, Mads Bomholt (2022). *Britain, Germany and Colonial Violence in South-West Africa, 1884-1919*. Online. Cambridge Imperial and Post-Colonial Studies. Cham: Springer International Publishing. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-94561-9>

Olusoga D., & Erichsen, C. (2011). *The Kaiser's Holocaust: Germany's Forgotten Genocide and the Colonial Roots of Nazism*. Faber And Faber Ltd.

Rooyen, Petrus Hendrik van. (2021). The German attack on the Witboois at Hornkranz, Namibia, April 1893. Online. *Scientia Militaria*. ISSN 22240020. <https://doi.org/10.5787/49-1-1249>.

Schabas, W. (2009). *Genocide in international law: The crime of crimes*. Cambridge University Press.

Shaw, M. (2007). *What is genocide?* Polity Press.

Smith, R. W. (2000). Human destructiveness and politics: The twentieth century as an age of genocide. In I. Wallimann, M. N. Dobkowski, & R. L. Rubenstein, *Genocide and the modern age: Etiology and case studies of mass death*. New York: Syracuse Press.

UN General Assembly, *Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide*, United Nations, Treaty Series, vol. 78, p. 277, 9 December 1948, <https://www.refworld.org/legal/agreements/unga/1948/en/13495>

Versailleská smlouva, 28. června 1919: Pakt Společnosti národů, článek 22, str. 5. (1919). Veritas Press. Dostupné z: <https://veritaspress.com/resourceFiles/TreatyText.pdf>

Wallace, Marion. (2011). *A History of Namibia: From the Beginning to 1990*. Reprint Edition. Oxford University Press.

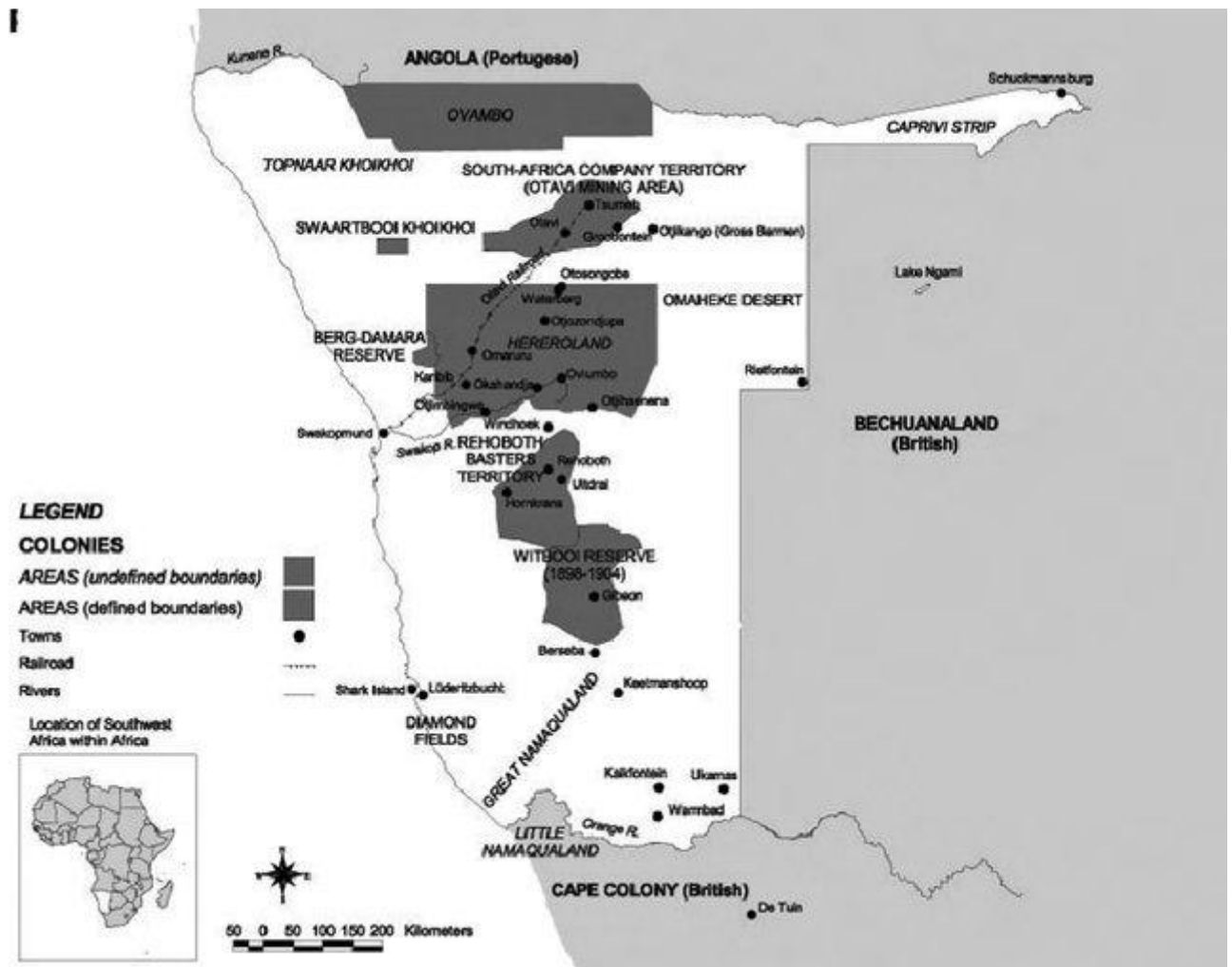
Weiser, M. (2006). *The Herero War - The First Genocide of the 20th Century?* Norderstedt, Německo: GRIN Verlag.

Yin, R. K., & Campbell, D. T. (2018). *Case study research and applications: Design and methods*. SAGE Publications, Inc.

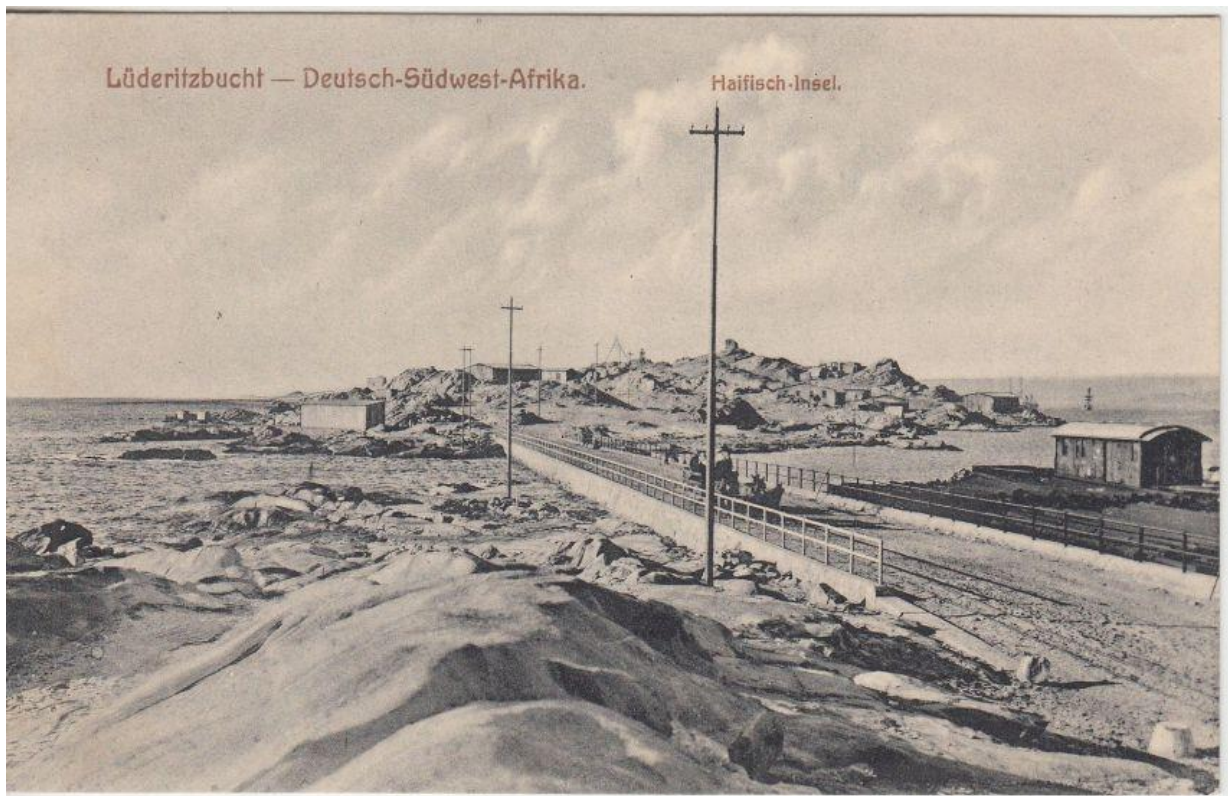
Zimmerer, J. (2008). Colonialism and the holocaust – Towards an archaeology of genocide. In *Revisiting the heart of darkness: Explorations into genocide and other forms of mass violence*. Development Dialogue.

Zimmerer, J., & Zeller, J. (Eds.). (2008). *Genocide in German South-West Africa: The Colonial War (1904-1908) in Namibia and its Aftermath*. London: The Merlin Press Ltd.

6 Přílohy

Obrázek 1 – Mapa: Rezervace určené pro domorodé obyvatelstvo v Německé jihozápadní Africe v době koloniální války 1904–1908. **Zdroj:** Steinmetz, G. (2006). *German Southwest Africa at the time of the colonial war of 1904–8* [Mapa]. In *The Visual Archive of Colonialism: Germany and Namibia. Public Culture*, 18(1), 147. <https://doi.org/10.1215/08992363-18-1-147>

Obrázek 2 – Pohlednice: Černobílá pohlednice z let 1905–1910 zobrazující koncentrační tábor Žraločí ostrov ve městě Lüderitzbucht. **Zdroj:** Verlag Hubrich Lüderitzbucht. (ca. 1905–1910). *DSWA – Lüderitzbucht Haifischinsel* [Pohlednice]. Postgeschichte Kemser. <https://www.postgeschichte-kemser.com/en/dswa-luederitzbucht-haifischinsel-sw-ansichtskarte-ca-1905-10-ungelaufen?a=1907934>

7 Abstrakt

Tato práce se zabývá genocidou spáchanou Německým císařstvím v oblasti Německé jihozápadní Afriky, dnes známou jako stát Namibie, která se po Berlínské konferenci (1884–1885) stala německou kolonií. Němečtí osadníci si v nové kolonii začali nárokovat půdu a majetek místních kmenů a díky své bílé rase se začali povyšovat nad původní obyvatelé této nehostinné krajiny. Rasismus a nenávisť začaly v regionu sílit a přerostly v první genocidu 20. století. Po vymezení pojmu genocida je hlavním cílem práce přiblížit čtenáři události v této Evropanům vzdálené oblasti z období konce 19. a začátku 20. století a podrobněji se zaměří na spáchanou genocidu místních etnických skupin Hererů a Namů.

Klíčová slova: Namibie, Německá jihozápadní Afrika, genocida, konflikt, koloniální války, kolonie, koncentrační tábory, vyhlazovací příkaz, německý kolonialismus, koloniální utlačování, koloniální násilí, rasismus, rasová diskriminace, kmeny Herero a Nama, imperialismus

8 Abstract

This thesis deals with the genocide committed by the German Empire in the area of German South-West Africa, today known as the state of Namibia, which became a German colony after the Berlin Conference (1884–1885). The German settlers in the new colony began to claim the land and property of the local tribes and, due to their white race, started to look down on the indigenous inhabitants of this inhospitable land. Racism and hatred began to grow in the region and escalated into the first genocide of the 20th century. After defining the concept of genocide, the main goal of this work is to introduce the reader to the events in this area, distant to Europeans, from the late 19th and early 20th centuries, with a more detailed focus on the genocide committed against the local ethnic groups of the Herero and Nama.

Keywords: Namibia, German South-West Africa, genocide, conflict, colonial wars, colony, concentration camps, extermination order, German colonialism, colonial oppression, colonial violence, racism, racial discrimination, Herero and Nama tribes, imperialism